

Am remarcat prezența episcopală în Scythia Minor. Dar pe teritoriul fostei Dacii?

Dacia a fost abandonată înainte ca religia creștină să devină religie receptă (admisă) în Imperiu. În consecință, elementele cele mai vechi sunt de factură proto-creștină (soldați orientali) sau gnostic-creștină.

Regăsim simboluri creștine pe obiecte funerare (pietre tombale: de la Ampelum-Zlatna D, etc-IR I, pag. 630), iar din secolul al IV-lea: inscripția și monograma creștină de la Biertan, precum și două lămpi creștine, una de secol IV de la Apulum din lut, frumos ornamentată, precum și una de bronz de lângă Dej.

O biserică creștină s-a descoperit la Sucidava (Celei) la nord de Dunăre, din secolul al VI-lea (în Oltenia, pentru uzul soldaților garnizoanei), iar în Banat sunt atestate centre bisericești în Novela XI, la Recidiva (vechea Arcidava/modern Vărădia?) și Litterata (probabil un avanpost nordic al fostei cetăți Lederata, situată la sud de Dunăre, la E de Viminacium și V de Cuppae, iar la Pojejena este trimisă o vexilație a Legio VII Claudia Cuppis. Litterata a fost identificată în satul Palanca Nouă.

În articolul „Originile creștinismului românesc, greco-latinitatea” din Dacoromania V-VI, 2000-2001, Cluj Napoca, pag. 51-69, Alexandru Niculescu arată că biserica de la Sucidava nu e singulară, mai existând biserici de sec. V-VI la Slăveni și Romula (modern Roșca-Dobroloveni, Olt). Împreună cu sistemul defensiv, acestea ar putea delimita oare acea Dacia Parapotamia, a cărei organizare o atribuie Împăratului Aurelian (de la Ioannes Malalas 491-578, autorul unei Cronici Universale; FHDR II, pag. 502) ? Ulterior, a existat o încercare de recucerire a zonei limitrofe nord-dunărene sub Împăratul Constantin și de către fiul său, Constantin al II-lea. În 328, un pod între Oescus-Sucidava se construiește din piatră, după modelul celui de la Turnu Severin. La Sucidava se reface o fântână, cu dimensiunile în plan de 165*138 m. Se restaurează drumuri până la Brazda lui Novac, ceea ce indică limitele controlului roman oriental. Grănicerii primesc loturi de pământ și drept de pescuit în bălțile Dunării (D, etc- IR I, pag. 654).

Dintre gemele paleocreștine, două sunt mai sigur gnostice (una dintre ele ar fi gnostic-creștină: un păstor, copacul vieții și simboluri animaliere- loc necunoscut, cealaltă este de tip clar abrasax de la Porolissum), iar o a treia este cea de onix de la Potaissa (este Fig. 159-2, din D, etc- IR I, pag. 631), pierdută la 1848.

În lucrarea Daicoviciu,...-"Istoria României I", Ed. Academiei, 1960, pag 618, scrie despre descoperirea la Potaissa a unei geme cu scena bunului păstor și acrostihul IX O YC (era un castru al Legiunii V Macedonica la "Cetate"), aflată inițial în posesia contelui József Kemény, ulterior pierdută sau înstrăinată în timpul revoluției de la 1848. Gema a beneficiat de două descrieri: una din partea consulului Prusiei în Țările Române, Neigebaur în 1847; consulul o descrie în articolul: "Dacien, aus den Überresten des klassischen Alterthums" (Nr.230, 1851, p.217). S-a mai descoperit un manuscris al contelui Kemény în Biblioteca Universitară din Cluj în care este sunt descrise toate obiectele din colecția sa de antichități, inclusiv gema de onix (datată în sec. IV). Manuscrisul contelui a trecut în posesia Bibliotecii Academiei Române, Filiala Cluj. Acrostihul IX O YC semnifică conform dlui. B. Mitrea: Iesus Christos. Fiul Domnului Mântuitor (Fig 159-2).

Mai remarcăm faptul că numele castrului avansat nordic de la Zutor-Optatiana în care la un moment dat erau trupe maure cantonate și care era imediat la N-E de Napoca, dar mai în interiorul teritoriului decât Porolissum și o linie de castre de apărare, a căror poziție diagonală indică atacuri multiple pe acel segment – ei bine, castrul de la Optatiana poartă un supranume probabil tracic sau greco-scit (sarmat ?), anume Zutor este apropiat fonetic de sensul literei C din Acrostihul creștin IXOYCY, interpretat de B. Mitrea drept: Iêsoûs = Iesus,), Hristos = Cristos, Theoû = Theui, Yios = Fiu, Sotêr = Sotir (Mântuitor). Apropiem Zutor de Sotêr = Sotir (Mântuitor), dar cu sensul militar de Salvator/Apărător (desigur discutabil)... Dacă ar exista alte explicații ar fi bine de aflat...

Din articolul Anei Hamat: Gemele din Dacia romană, între modă, economie și religie, descris ca fiind din BHAUT, XII, 2010, pag. 223-250, reținem doar piatra de inel din onix, descoperită la Romula, datată sec. II sau III, MRC, Inventar 2027, descrisă astfel: "formă ovală, suprafață plană, un tânăr care înaintează spre dreapta și ține în mâna dreaptă un mănunchi de spice, iar în cea stângă doi struguri". Aceasta ar putea fi fie dyonisiacă, fie tumpuriu creștină. Bibliografie, Tudor, 213, nr. 16, pl. 2 15: Tudor D- "Pietre gravate descoperite la Romula", Apulum VI, pag. 209-230.

Sub Iustinian, Procopios menționează fortificațiile recondite: castelul Zernes (Dierna), fortăreața Theodora (Drobeta) în colțul de S-V al castrului lui Traian, se fortifică locul de trecere de la Celei-Sucidava (centru de producere a amforelor, pe care se inscripționează cu vopsea

Despre difuzia creștinismului în Dacia și Scythia Minor Partea a IV-a

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE

Joi, 08 Aprilie 2021 06:58 - Ultima actualizare Marți, 29 Iunie 2021 13:47

roșie monograme creștine și a opaițelor de lut), fântăreața Daphne de la vărsarea Argeșului (D, etc-IR I, pag. 661-665). Capetele de pod sunt distruse spre anul 600 de avari și slavi sub Mauricius Tiberius.

Nu e clar dacă numele actual al anticei cetăți Troesmis, anume Iglîța, poate fi explicat printr-un cuvânt neo-latin occidental pentru biserică (după o cruciadă dezastruoasă contra otomanilor ?)... Probabil doar coincidență...

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE și Gheorghița N. Dobre din surse scrise și internet